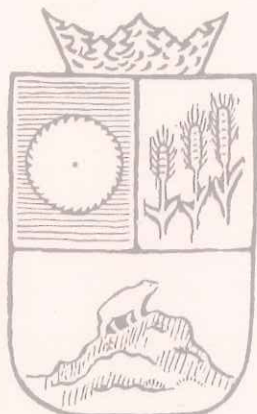

Kalender 2011

OPPEGÅRD
HISTORIELAG

Plasser i Oppegård

En hilsen fra en debutant!

Det er med stor glede og ikke uten ydmykhet at jeg har tatt på meg vervet som redaktør av Oppegård Historielags kalender for 2011. Vil alle krefter oss vel, møtes du og jeg på side 2 også neste år.

I en avis, der jeg har min arbeidsplass, møter man sine lesere i Oppegård på ulike plattformer. Journalisten lever på alle mulige måter med døgnet og begivenhetene. Øyeblikket og morgendagen. Ukene og de nærmeste månedene. Av og til med visjonene.

Tilliten det er å være redaktør av Oppegård Historielags kalender innebærer ikke bare å skru sammen tekst og bilder fra kunnskapsrike medarbeidere mot et veltrimmet produksjonsapparat. Det er gleden over å forvalte historien, gleden over å bringe den videre.

Oppegård er en ung kommune. Født i 1915. Før det var vi nesoddinger. Det var en lang og tung vei for å komme frem til mennesker og steder der kommunen ble styrt. Lokalhistorie er ikke noe pussig som gamle mennesker driver og pusler med. Det handler om identitet. Om hva vi kan lære om vår fortid. Om hvem vi er. Hvor vi er. Hva vi er og ikke minst om hvordan fortiden kan lære oss noe om fremtiden. I journalistikken lærte jeg at hvert eneste menneske har en spennende historie å fortelle hvis du som journalist er dyktig nok til å få den frem.

Lokalhistorien er historien om vår fortid. Vi som har laget kalenderen skal opp til eksamen. Vår eksamensoppgave består ikke i om du vil kjøpe kalenderen. Det har du allerede gjort. Vår eksamensoppgave består i om kjøper oss neste år.

Vi håper du ved årets slutt kjenner ditt kjære Oppegård litt bedre enn da vi skrev 1. januar 2011.

Med vennlig hilsen

Tom Ullsgård

Redaktør av Oppegård Historielags kalender for 2011

Mobiltelefon: 911 35 481

E-postadresse: tom.ullsgard@oblad.no

Velkommen som kalenderleser for 2011!

En hilsen fra Oppegård Historielag som fyller 25 år i 2011. Vi har kalt kalenderen for "Plasser" fordi tiden var moden for å gi folk i Oppegård kunnskap om andre deler av vår gårds-historie enn de 17 i kommunevåpenet.

Langt på vei alle de andre jordbruksgårdene i kommunen har etter all sannsynlighet vært plasser under etablerte større bruk. Først på slutten av 1800-tallet ble dette systemet løst opp, og husmannsplasser ble i stor grad egne bruk. Noen forsvant også av ulike årsaker.

Vi har i årets kalender tatt for oss et drøyt dusin. Det var et stort utvalg vi hadde å forsyne oss av. Over 40 er nevnt i ulike sammenheng, da er ikke de eldste tatt med. Eksempelvis noen av gårdene som aldri ble gjenoppbygd etter Svartedauen. Vi har valgt å summere opp plassene ved navn. Her ligger det mye spennende lokalhistorisk stoff som kanskje finner plass i en kalender et annet år.

Vår presentasjon kan ikke bli noen fullstendig historie om plass, gård og slekt. Det vil alltid være mangler. Ubetydelig eller betydelig. Det kan bestandig gjøres dypere dykk i registre eller hos muntlige og skriftlige kilder. Det gir rom for andre interesserte til å fortsette arbeidet. Historien er aldri objektiv, og vi tar gjerne i mot synspunkter, korrigeringer av faktaopplysninger eller annet materiale du synes fortjener en kalenderplass.

Som vanlig er kalenderen et arbeid der mange gode krefter trekker i samme retning.

Arbeidet med å få alle bitene i puslespillet som heter artikler, fotografier, sjekking av opplysninger, redigering og salgsarbeid faller nødvendigvis på noen få skuldre.

Nytt av året er Tom Ullsgård i rollen som redaktør. Han er journalist og genuint interessert i lokalhistorie. Selv sier han at han er på banen i takknemlighet for hva den årlige kalender har gitt ham av hjelp og glede med historiske tema. For å være læregutt blant veteraner.

Vi er ikke snauere enn at vi setter pris på at kalenderen er en viktig kilde for lokale medier.

Som leder av Oppegård Historielag har det selvsagt falt mye arbeid på undertegnede.

Det er nok slutt på den tiden man kunne overlate jobben til en komite og regne med at tingene går av seg selv.

På vegne av Oppegård Historielag retter jeg en stor takk for årets utgivelse til blant annet Bjørn Engebretsen, Siri Iversen, Geir Bagge Skarheim, Randi Skjerven, Bjørn Lunder og Tove Helle. Uten dere, ingen kalender.

Ta godt vare på kalenderen. Les den. Heng den på veggen. Bruk den i hele 2011.

Egil Wenger

Leder av Oppegård Historielag

Takk for støtten!

**ASPELIN
RAMM**

Dronningens gate 3
Postboks 389 Sentrum
0102 Oslo
Tlf: 22 40 40 00
Fax: 22 40 40 01

Adigo Varmeteknikk

Sætreskogveien 4, 1415 Oppegård
Tlf. 66 81 35 50 www.adigo.no

Alt-Mann Vaktmestertjeneste

Fløysbonnvn. 30, Postboks 248,
1411 Kolbotn,
e-post: post@alt-mann.no

Coop Mega, Kolbotn Torg

Åpn. 09-21 (18) Tlf. 66818200
www.coop.no

DSV

DSV Road A/S, Kongevn. 47,
1412 Sofiemyr
Tlf. 66 81 66 00 www.dsv.com/no

Fargerike Kolbotn Interiørservice

Landerudsenteret, tlf. 66808020
e-post: kolbotninterior@epost.no

Gjersjøen Antirust

Rosenholmvn. 47, 1414 Trollåsen
Tlf. 66 80 01 29,
www.gjersoenantirust.no

Handelsbanken, Tlf 66 89 29 60

Liavn 11, 1410 Kolbotn
e-post: kolbotn@handelsbanken.no

KIWI Trollåsen

Trollåsvn. 25 - 09-21(20),
Tlf. 66 80 80 40
kiwi.trollasen@ngbutikk.net

Kolbotn Dekk og Service Senter

66 80 13 10 - Lienga 7, 1414 Trollåsen

Tlf. 66 80 13 10

www.kolbotnservice.no

Kolbotn Gull og Sølv

Skivn. 57, Kolbotn, tlf 66 80 75 20
e-post: tt@kolbotngull.no

Kolbotn Rør A/S, Tlf. 66 82 14 60

Kolbotnvn. 37 B, 1410 Kolbotn
e-post: firmapost@kolbotnrør.no

**KVERNAAS
ARKITEKTER AS**

Sentrumsbygget, Kolbotnvn. 7,
tlf. 66 80 24 80

Postboks 258, 1411 Kolbotn,
www.kvernaas.no

Lokalavisen Oppegård

Kolbotnveien 6, 1410 Kolbotn
Tlf. 66 81 34 40

Forsiden: Forsiden av årets kalender har tilknytning til en plass, Vestli, som lå under Kullebunden gård. Selve plassen, husene, lå rett utenfor billedkanten til høyre. Jordveien var marka sørover langs Kantorveien. På bildet ser vi Villa Schønheim, også kant Tyskerhuset, som ble bygd på Vestlis grunn. Dette skjedde etter utparselleringen til boliger tidlig på 1990-tallet. Bildet er en avfotografert kopi av en akvarell som befinner seg i de lokalhistoriske utstillingene i Langbygningen, Gjersjøelva. Kunstneren er ukjent. Nederst til høyre ser vi "Vaskehuset" i Veslebukta. Et lite rødt hus.

Lunch og Catering, Kolbotn

Kongevn. 49, 1412 Sofiemyr
Tlf. 66 99 20 20,
www.lunch-catering.no

Modahl Elektriske A/S,

Tlf 66 82 26 50
Trollåsvn. 8, 1414 Trollåsen
e-post: firmapost@modahl.no

Nordea

Nordea Bank ASA, Kolbotn
Tlf 06001
Kolbotnveien 25, 1410 Kolbotn
www.nordea.no,
e-post: kolbotn@nordea.no

**Oppegård
kommune**

Rådhuset, Postboks 510,
1411 Kolbotn
www.oppegard.kommune.no,
e-post:
postmottak@oppegard.kommune.no

**Renholds
partner**
Vi strekker oss litt lenger!

Sætreskogvn. 4, 1415 Oppegård
Tlf. 66 99 22 11,
www.renholdspartner.no

Tonne & Partnere, tlf. 66 80 22 10

Kolbotnvn. 8, Postboks 118,
1411 Kolbotn
e-post: kolbotn@attentuseiendom.no

Storm Elektro avd. Oppegård,

tlf. 66 99 16 99
Sætreskogvn. 4, 1415 Oppegård
www.stormelektro.no

Samlerhuset,

Trollåsveien 6, tlf. 02550
Postboks 523, 1411 Kolbotn
www.samlerhuset.no

Tanum Bokhandel,

Tlf. 67 49 04 50
Kolbotn Torg 09-21 (18)
www.tanumbokhandel.no

14. desember 1911 – den store dagen

Roald Amundsen (portrett).

Ingen innbygger i Oppegård vil noen gang bli så verdensberømt som Roald Amundsen. Du finner spor etter mannen som i 20 år bodde på Uranienborg på Svartskog over hele verden. Blant annet fant vi ham i voks på den berømte gågaten La Rambla i Barcelona.

Vi behøver knapt minne erfarne kalenderlesere på at datoen i tittelen er datoen da han sammen med Olav Bjaaland, Helmer Hanssen, Oscar Wisting og Sverre Hassel sto på polpunktet. De hadde seilt ut Oslofjorden med Fram. Først i etterkant fikk verden vite at de var på vei til stedet der ikke noe menneske tidligere hadde satt sine spor. Sydpolen. Resten er historie. Verdenshistorie.

Fra Sydpolen og hjem; Året 2011 blir året da Roald Amundsen og hans menn får et nasjonalmonument etter seg. Det innvies 14. desember på Bygdøy.

Gutten som ble født i Borge, som vokste opp i Uranienborgveien i Oslo, kom til Svartskog og Oppegård i 1908. Siden årets katalog handler om plasser, skal vi stoppe opp ved Uranienborg på Svartskog.

Roald Amundsen (left) and three of his men at the South Pole Dec. 14th 1911.

Roald Amundsen (til venstre) sammen med sine menn på Sydpolen. De andre var Olav Bjaaland, Helmer Hanssen, Oscar Wisting og Sverre Hassel.

Huset er bygd i 1898 og ligger ved Bålerud brygge. Opprinnelig het eiendommen på 16 mål med to hus Rødsten.

Roald Amundsen bodde i nederste huset, broren Leo i det andre. Det ble bygd i 1905. Etter store pengeproblemer i familien ble huset broren bodde Leo bodde i, Rødsten, solgt.

På Uranienborg, forberedte Amundsen seg på hva som ventet i isødet. Blant annet bruk av flere vannkilder, inklusiv saltvann, var en del av livet. I dag fremstår

huset som bortimot originalt slik polfarerens bodde. Det tåler neppe ytterligere besøk utover dagens. Det vil slite det fullstendig ned. Heller ikke veiforbindelsen egner seg for økt trafikk. En økning må bety ankomst sjøveien. Regjeringen har bevilget 500 000 kroner for å få malt huset hvor det aldri kom noen "fru Amundsen". Historikerne har sine teorier, de fleste går ut på at han rett og slett ikke følte at hans virksomhet egnet seg for et ekteskap.

Roald Amundsen omkom 18. juni 1928 på leting etter en konkurrent og venn. Kilder som snakket med Amundsen i forkant, synes han hadde et spesielt trist drag over seg. Som om han visste at noe galt ville skje. Slikt forblir jo nødvendigvis bare spekulasjoner.

Pengeproblemer, pengeproblemer og atter pengeproblemer preget Amundsen. Da han døde i 1928 ble Uranienborg overtatt av minister Gade. Han ga det bort til staten. Kong Haakon 7 åpnet huset som museum i 1935. Follo Museum overtok huset i 2002, nå ligger det under en Akershus-paraply med offentlig eierskap.

Utenfor eiendommen står det en statue laget av Arne Vigeland. Kong Olav avduket statuen i 1972 på dagen 100 år etter at polfareren ble født.

Roald Amundsen var ingen fremmed fugl i lokalmiljøet. Blant annet mye brukt som foredragsholder selv om det nødvendigvis kunne ta måneder, ja ofte år mellom hver gang han var på Svartskog

Uranienborg, Roald Amundsens hjem på Svartskog.

Parti fra stuen i 1. etasje.

Kilder: Dusinvis av bøker og artikler som er utgitt. Blant annet Oppegård leksikon ved Erik Ballan-grad, Lokalavisen Oppegård. Tor Boman Larsen og utgivelser fra Roald Amundsen selv.

Fram, skuten som Roald Amundsen benyttet på ferden mot Sydpolen ligger utenfor Uranienborg. Dette er et postkort fra mars 1912 som broren Leo sendte til en venn i Italia.

Du kan ha noe spennende i huset!

Bildet er fra Sønsterud. Slik var det i området der tusenvis av mennesker ferdes hver eneste dag. Du kan ha noe riktig spennende i huset. Gamle fotografier, bøker, artikler, kart eller hva som kan være av interesse for oss som jobber med kalenderen for 2012, 2013, 2014....

Ta kontakt: Kalenderredaktør Tom Ullsgård på
e-post: tom.ullsgard@oblad.no eller på mobil 911 35 481

Oppegård Historielag
Kalenderen

Nordbråten (gnr.bnr 38/7)

Nordbråten var husmannsplass under Ormerud gård. Den ligger på høyden lengst nord i Oppegård, tett på grensen mot Oslo, opp mot Fjellveien.

Ormerudbråtan (senere Øvre Ormerud/Augestad m.m.) var den andre. Den lå også høyt over modergården, på den andre siden av dalen, i dag kalt Ormeruddalen. Mens Øvre Ormerud utviklet flere plasser i sitt område, var det ikke plass til flere bruk på Nedre/Vestre Ormerud.

Nordbråten hadde sine jordområder på flaten oppe på høyden av åsen (i dag kalt Rikeåsen). Plassen har avgitt grunn til Fjellveien og de nærliggende husene, blant annet boligkomplekset mellom Nordbråten og Fjellveien. Her var det en periode dagligvarebutikk, men også annen næring.

Husene på Nordbråten er lite forandret, spesielt gjelder dette uthuset, som ligger tett i tett med Oslo grense. Denne bygningen ble brukt som stall og grisehus. Under krigen ble den også brukt som bolig/gjemmested for å unndra seg tjeneste i den tyske hær. Bolighuset har mye av sin opprinnelige form, men fikk et tilbygg mot nord i 1965.

Ved folketellingene i 1865 var Martin Hansen husmann med jord. Han var også skomaker.

I 1875 bor Magnus Svendsen fra Sverige, husmann, forpakter og jernbanearbeidet på Nordbråten, sammen med to andre losjerende jernbanearbeidere, den ene med kone og barn.

Bilder av hus og uthus slik det ser ut i dag.

Nordbråten - eneste hus ► innen Kolbotn Nordre Vels grenser i 1912. Mor Nordbråten - som hun ble kalt av de første nybyggere - med to av sine sønner og datterdatter samt den nye gramofon en fin søndag sommeren 1914-15

I et av de gamle trehusene i Hospitalgaten i Kristiania hadde Ormerud Nybyggerforenings første formann sitt treskjærerverksted, og her holdt nybyggerforeningen sine første styremøter. Frasett Trefoldighetskirken er alt vi ser revet og Hovedbrannstasjonen i Oslo er kommet i stedet. ▼

Bilde foran huset fra 1914/15. "Mor Ormerud" med familie.

Ved århundreskiftet, i 1900, er beboeren nevnt som jordbruker Hans Larsen, med kone og tre sønner. Han var kommet til Nordbråten fra plassen Vestli ved Kolbotnvannet. Det er trolig hans familie som er avbildet foran huset ca. 1914/1915.

Vi vet ikke når bruket ble utskilt fra Nedre Ormerud, trolig var det i 1911, da Hans Larsen kjøpte bruket. I 1939 ble eiendommen kjøpt av Marie Andreassen, som var handelsmann og etablerte butikken oppe ved Fjellveien. Hun solgte videre til Nils og Nicoline Kristiansen i 1959. I 1978 var det Mette Hugin-Kristiansen og Lars Kristiansen som ble eiere av Nordbråten, og det er deres datter som nå eier plassen.

Nordbråten har adresse Nordbråtenveien 18.

Kilder:
Heftet Kullebund og Ormerud gård av Willy Østberg) Jubileumbok for Nordre Ormerud Vel.
Tidligere eiere Mette Hugin-Kristiansen og Lars Kristiansen.
Slekting av eiere på 1800-tallet, Berit Vikhammer..

Frydenberg (gnr.bnr 43/16)

*Dette bilde er tatt av bolig-
huset slik det
er i dag.
Vestfronten
synes å være
bygget med
preg av ju-
gend-stil,
smårutete
vinduer øverst,
og store
glassflater
nederst.*

Husmannsplassen Frydenberg lå på østsiden av jernbanen, et stykke nord for selve gården. Hele området som ble utparsellert fra Vestre Greverud mot Myrvold blir kalt Frydenberg-området. Frydenbergveien, som ble oppkalt etter området og husmannsplassen, går i retning nord-syd gjennom villabebyggelsen og litt østenfor der plassen lå.

Det er ikke godt å si når husmannsplassen ble ryddet. Trolig skjedde det allerede på 16-1700-tallet, i likhet med bruk etablert som husmannsplasser for øvrig. Jordveien lå primært på åsryggen sør- og østover, men også i skråningen mot myrdraget i vest, som ble trase for jernbanen på 1870-tallet.

Husmannsplassen Frydenberg er omtalt i folketellingene fra 1865. Det var Hans Johnson som var husmann med jord. Han hadde kone og et forsterbarn. 10 år etterpå er det hele ni personer som bor på husmannsplassen. Det er Hans Johannessen som er blitt husmann, eldste sønn av husmannsfolket på Tusse under Sætre. Han var utlært skomaker. Sammen med kona har han to sønner og en datter. I tillegg har han to losjerende svenske jernbanearbeidere, samt tjenestegutt og en gammel enke som har fattigunderstøttelse.

I 1891 står Frydenberg ubebodd, men bestyres av Bernhard Skjerven, født 1863, fra Skjerven gård i

Maridalen. Han er gårdsbestyrer på Vestre Greverud og foruten Frydenberg, bestyrer han også Kullebundbråten, like sør for Kolbotn, og Sætrebraaten nær Oppedgård stasjon. Han blir senere gift med datteren på Vestre Greverud og blir eier av modergården.

I år 1900 bor en ny husmannsfamilie på Frydenberg. Det er Arnt Frydenberg og kone, med 5 sønner og 1 datter. Plassen ble skilt ut som eget bruk i 1912, og kjøpt av familien Bondesen, som på 1920-tallet utparsellerer tomter fra eiendommen til villabebyggelse. Plassen har vært drevet som bruk opp gjennom årene, bl.a. har plassen huset travhester, som ble trent blant annet på den gamle veitraseen øst for den nåværende, som ble bygget på 1930-tallet. I dag er all tidligere dyrkningsjord tilhørende gården boliger. Husene på selve plassen Frydenberg sto intakt som gårdstun fram til ganske få år siden. Da ble låven revet. Bolighuset fra 1920-årene står fortsatt (se foto), og eies av Nina Dehle og Marcus Erik Ljungh.

*Kilder:
Heftet "Greverudgårdenes Historie" av Willy Østberg.
Oppegård Leksikon ved Eivind Ballangrud,
Oppegård Historielags hjemmeside.*

Vinterbildet fra 1935. (Dette hentet fra Historielagets kalender 2003)

Høyås (gnr.bnr 38/84)

Som så mange andre av de klassiske husmannsplassene, ble trolig Høyås etablert etter at gårdene var blitt tatt i bruk igjen etter Svartedauen, trolig på 1600-1700-tallet. Plassen tilhørte Ormerud gård, men fulgte Øvre Ormerud i vekslingen av eiere for Ormerudgårdene sent på 1700-tallet. Høyås lå tett opp til Kongeveien som var bygget en gang på 1600-tallet, ca. 200 meter nord for Øvre Ormerud gård, som igjen lå omtrent der Tårnåsen-senteret er i dag.

Rundt år 1800 er det nevnt tre plasser tilhørende Øvre Ormerud: Høyås, Langebroe og Jomfrubråten. De to siste synes å ha opphørt allerede på 1820-tallet, og det skal i dag litt fantasi til for å forestille seg hvor de to plassene kan ha vært. I 1832 ble Høyås (eller Høiås som den nok het på den tiden) utskilt fra Øvre Ormerud (som da trolig het Mørch, etter den tids eier), og ble solgt i 1846, til Torer Jørgensen.

Vi vet ikke noe om eierne opp igjennom årene, men "Laura på Høyås" er nevnt som beboer på 1920- og 30-tallet. I 1950 er det flere eiere av plassen Høyås, Jørgen Prinsdal, Thora Johansen og Alf Arnesen. Sistnevnte kan ha vært slektning av Laura, siden hun er nevnt som mulig søster av Jens Arnesen på Ljansbruket. Husene ble revet så sent som 1975. Det gjensto da bare et bolighus i området i skråningen ned mot Vardeveien og Augestadgrenda, som ble etablert i 50-årene. Det huset står fortsatt, men i ombygd form, og med adresse til Gydas vei. Høyås bo- og rehabiliteringssenter står på grunn som tidligere tilhørte

Dette bilde av familien foran huset tatt rundt 1920.

Høyås. I 1980-årene kom villabebyggelsen på Høyås, hvor de øverste husene til dels er satt opp på plassen Høyås' tidligere gårdstun. Bildet av Høyås (vinterbilde fra 1935) er tatt fra Kongeveien, like nord for der Høyås bo- og rehabiliteringssenter står i dag.

*Kilder:
Kullebunden og Ormerud
gård ved Willy Østberg
Oppegård Leksikon (Historielagets
web-side ved Erik Ballangrud)*

Sandbukta (gnr.bnr 48/24)

Sandbukta er nevnt som husmannsplass under Ljansbruket. Med sitt gnr/bnr 48/24 markeres at plassen er utskilt fra Hvitebjørn gård. Plassen ligger da også bare noen få steinkast unna stedet "Bjørnehovedet" som muligens kan ligge til grunn for navnet Hvitebjørn. I dag er Sandbukta badeplass, og den tidligere innmarka for husmannsplassen, er grøntområder for badegjestene. Stedet ligger mellom Ingierstrandveien og fjorden, mellom den mer kjente Bestemorstranda og Ingierstrand. Bildet du finner

Dette bilde er tatt slik det er i dag.

på siden er tatt fra Ingierstrandveien og nord-vestover. Badestranda ved fjorden ligger nede til venstre. I tillegg har nok plassen hatt dyrkningsflater i skogen over Ingierstrandveien. En vei som ble bygd i begynnelsen av 1930-årene.

Alle husene på plassen Sandbukta er borte for lengst. Bolighuset lå i sin tid i bakgrunnen til høyre på bildet, høyest oppe og lengst nord på grøntområdet. Et søkk i terrenget viser hvor husets kjeller var. Uthuset(ene) må ha ligget tett oppunder, til dels under, det som i dag er Ingestrandveien, like utenfor billedkanten til høyre. Her kan man fortsatt se en oppbygd steinmur som underlag for den oppbygde veikanten.

Ingierstrandveien ble anlagt i 1930-årene, og muligens ble driften på plassen Sandbukta avsluttet som følge av veianlegget. Flyfotoer tatt av området synes å vise at det også har vært flere og eldre bygninger på plassen enn bolighuset og uthuset. Foruten skråjordet, var det trolig dyrkningsmark på et par mindre parseller sør for plassen, blant annet der parkeringsplassen nå er anlagt. Vi vet ikke mye om beboerne på Sandbukta, men tidlig på 1900-tallet bodde eieren av fraktjekten "Elida" der. Han eide egen skute, men var fast engasjert i frakt for Ljansbruket.

Eier av friområdet Sandbukta er i dag Oslo kommune, kjøpt fra Ljansbruket i trange økonomiske tider på 1930-tallet, sammen med blant annet Ingierstrand og Bekkensten.

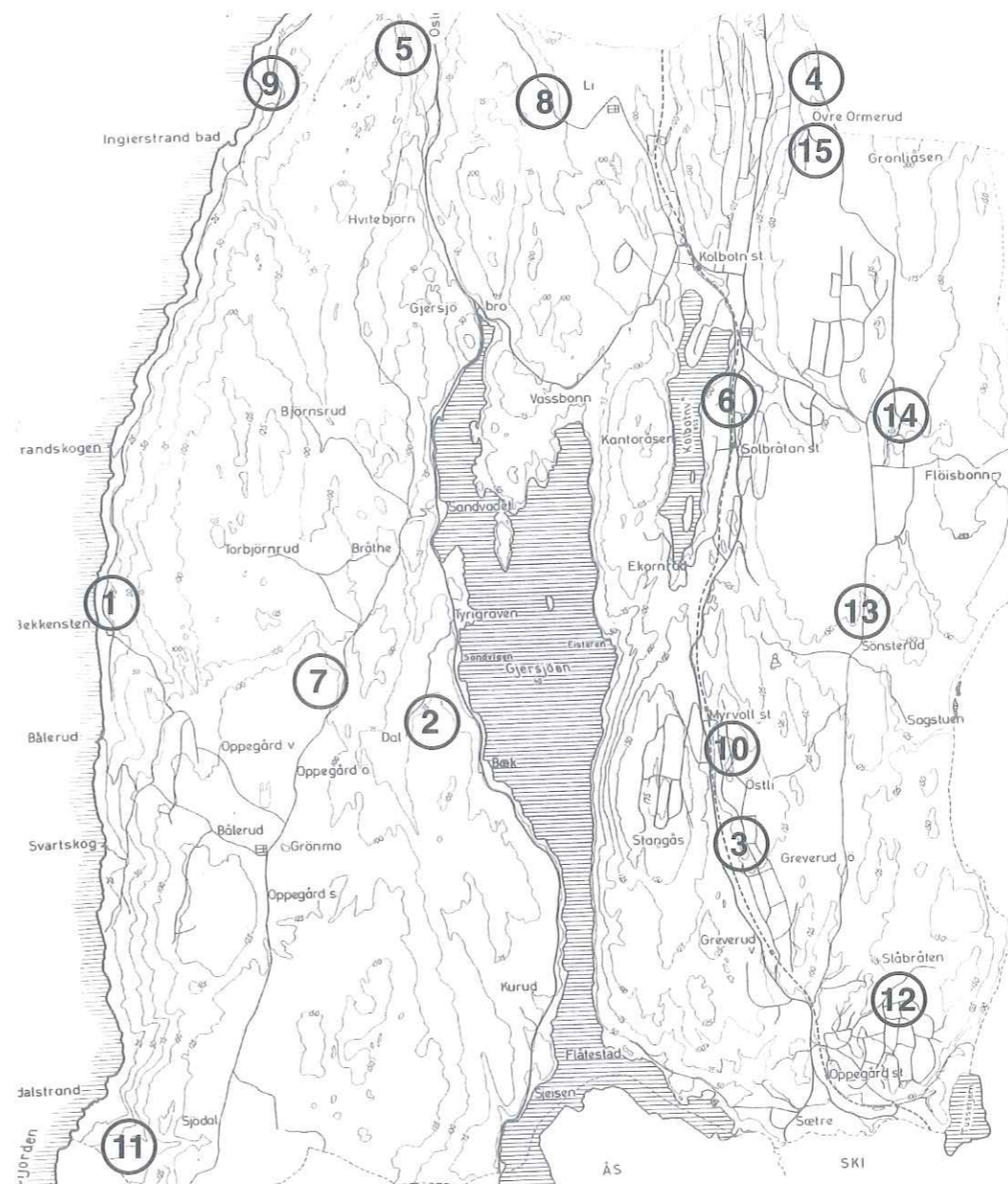
Området i Sandbukta inneholder et par merkverdigheter, som vanskelig lar seg forklare av driften på en husmannsplass. På knausen midt på bildet, omtrent på det høyeste punktet, godt skjult i et syrindratt, er det en oppbygd steinsetting som danner en knekket linje med to utstikkende hjørner. Det er nærliggende å tolke det som en del av et hage-lysthusanlegg/utsiktspunkt over fjorden. Men slike anlegg passer ikke helt med husmannsstatusen. Anlegget ligger minst 10-15 meter over nåværende vannflatenivå, og kan neppe tolkes som et gammelt bryggeanlegg.

Den andre merkverdigheten er ei røys av småstein på den samme knausen, litt lavere på den sørlige ryggen. Steinene er tolket til å stamme fra området Asket/Slemmestad på den andre siden av Oslofjorden. Har det vært ballaststein som er droppet her, og hvorfor ballaststein fra områder like i nærheten?

Nærmere studium av flyfoto fra området viser også spor etter steinsettinger på innmarka, som utmerket godt kan ha vært tufter etter enda eldre bygninger. Stedet kan også godt tolkes i sammenheng med tuftene i Sandbuktskogen rett ovenfor (datert fra 800 før Kristus til 400 etter Kristus).

Kilder: Oppegård Leksikon (Historielagets web-side). "Fint folk i bratte bakker" - Ljans historie. Samtaler med Ole Rojahn.

Plassene i årets kalender

1. Bekkensten
2. Dalstua
3. Frydemberg
4. Høyås
5. Kruttmølleplass
6. Kullebundbraaten
7. Lerskallen
8. Lienga
9. Sandbukta
10. Sandaas
11. Sjødalenga
12. Sæterdal
13. Sønsterud
14. Kruttmølleplass
15. Øvre Ormerud

Vi oppfordrer leserne/brukerne av kalenderen til å bidra med ytterligere kunnskapene om alle disse plassene, gjerne i samarbeid med oss.

I tillegg har vi et knippe plasser hvor vi kan være usikre på statusen, eksempelvis Solberg/Vardheim (gartneriet på Svartskog) - Ingierstrand

(hadde sikkert et annet navn) - Langebroe - Jomfrubråtan - Kantorbråtan - Dammen - Møllerstuen - Sætrebråteplass - Sandviken - Tyrigrava - Øvre og Nedre Rødsten - Birkeli - Bergstuløkka, og noen som er så gamle - til dels fra før Svartedauen (?) - at statusen som plass eller gård kan være diskutabel. Det kan gjelde Jørenrud, Austagarden, Nordre Oppegård, Saugsten (Kruttmølleplass?), Krudtstuen, og noen kjente og ukjente tufter etter boplasser, for eksempel Austagrenda, Trolldalen, Sjødaleie, Nordre Torbjørnsrud, Kjenslie og kanskje flere. Et fåtall av plassene kjenner vi bare ved navn, og i et par tilfelle har vi steinsettinger som vitner om en plass el.l. men kjenner ikke til, eller er usikre, på navnet.

Dette er de "plassene" vi har fått plass til i kalenderen vår i år. I tillegg har vi hatt omtale av flere mere kjente plasser før, eksempelvis i kalenderen for 1993, blant annet Nylenna - Korsveien - Østli - Tømtehytta - Fiskeråsen - Rike - Holmen - Skjærvika - Bjørnsrud - Rødkilden - Slåbråten. I andre sammenhenger er Torbjørnsrud, Sætrehøyden, Sjødalstrand, Flåtestad, Solheim, og de 17 (18 med Fløysbonn) middelalder-gårdene som er illustrert i kommunevåpenet, omtalt. Vi kjenner til flere, og har faktisk samlet omtale og bilder fra flere av dem: Langstrøm - Myrvold - Holen - Sætrebråten - Engersbråten - Holtet - Åsen - Bråte - Sagstua - Tusse - Durendal - Øvre og Nedre Rødsten - Nedre Bålerud - Midtli - Durendal - Bergstuløkka. Kanskje er dette nok til å fylle enda en kalender etter hvert.

Ødegården (gnr/bnr 49/7)

Ødegården var husmannsplass under Fløysbonn, antagelig skilt ut som eget bruk ved århundreskiftet 1800-1900. Plassen lå bare snaue 100 meter nord for krysset mellom Sønsterudveien, som kom opp fra Kolbotn, og Den Fredrikshaldske Kongevei. Ødegården - også kalt Fløysbonnødegården - lå på begge sider av Kongeveien. Bolighuset lå vest, og låven øst for veien, omtrent der den røde boligblokken ble bygget på 1970-tallet. Bolighuset står fortsatt, rimeligvis en del påbygget og ombygget, like ved veien.

Trolig har plassens husmannsoppgaver opp gjennom tidene knyttet seg til veivedlikehold på Kongeveien, på vegne av eiergården Fløysbonn. Veien ble lagt gjennom innmarka og tunet, trolig tidlig på 1700-tallet. Etter utskillelsen som eget bruk, må gården formentlig ha vært rimelig stor. De litt forfalne driftsbygningene, som vi ser på bildet, er da også ganske store.

Bilde viser driftsbygningen (låven). All sannsynlighet tatt i 1935.

Bolighuset med klesvask, tatt i 1930-årene.

Oppegård kommune siden 1948. Før det tilhørte Fløysbonn-området, med husmannsplassene Ødegården og Sønsterud, Aker herred, som da strekte seg ned til Grytebekken sør for Sagstua. Sagstua var

imidlertid plass under Vestre Greverud.

Eier i 1950 var Toralf Landerud. Hans etternavnet ga navn til handelssenteret, Landerudsenteret, som er plassert der Ødegårdssaga i sin tid sto.

Kilder:

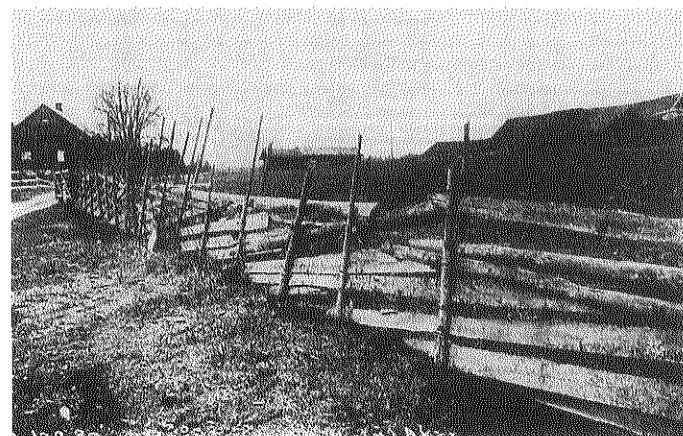
Oppegård Leksikon, ved Erik Ballangrud (Oppegård Historielags hjemmeside).

Oppegård Historielags kalender for 1990.

Januar 2011

Jordene i nord ble på 1950- og 1960-tallet til Ødegården Borettslag. Sør-vest for gården fantes det i sin tid et sagbruk, Ødegårdssaga, og boligområdet sør for myra, der idrettsplassen ble anlagt, ble kalt for Ødegården Skog. Dette vitner om en eiendom som må ha vært forholdsvis stor, eller at navnet har hatt stor gjennomslagskraft som stedsnavn. Navnet "Ødegården" vitner om en plass som lå øde etter Svartedauen, i flere hundreår, trolig til veien forbi ble etablert som erstatningsvei for Oldtidsveien litt lenger øst.

Området der Ødegården ligger, har bare tilhørt

Bildet fra 1930-årene viser hele gården bak et plankegjerd.

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
52						1 Nyttårsdag	2
1	3	4 ●	5	6	7	8	9
2	10	11	12 ☉	13	14	15	16
3	17	18	19 ○	20	21	22	23
4	24	25	26 ☽	27	28 Prinsesse Ingrid Alexandra	29	30
5	31						

Kruttmølleplass (gnr/bnr 48/46)

Kruttmølleplass ligger vest for Gjersjøelva, like sør for Ingierstrandbrua. Plassen er nevnt som husmannsplass under Ljansbruket på 17- og 1800-tallet, men det var den trolig allerede på 1600-tallet. Om plassens navn har vært Kruttmølleplass hele tiden, er usannsynlig, siden kruttmøllen i Gjersjøelva ble anlagt på midten av 1700-tallet, og da hadde plassen vært der en stund.

Ved et eierskifte i 1749 kjøpte Paul Vogt blant annet Stubljan med to husmannsplasser, Sandbukten (lenger sør langs Bunnefjordkysten), og Saugsten. Saugsten kan ha vært det daværende navnet på det som ble til Kruttmølleplass senere. Det var Vogt som startet kruttmøllen, og som etter hvert ga navnet til kruttmesterens bopel. Av senere folketellinger går det fram at det også bodde egen husmann på plassen opp igjennom årene. Plassen hadde ikke status på linje med arbeiderboligene. Det bekreftes av at plassen ikke er nevnt som arbeiderbolig i oversikter fra 17- og 1800-tallet.

I 1865 bodde husmann med jord- og kruttmester Ole Pedersen, på plassen. Ole var fra Enebakk og bodde der med kone og fire barn. På samme tid bodde også bødtker Hans Pedersen fra Kongsberg på Kruttmølleplass. 10 år senere var bødtkeren sagbruksarbeider. Kruttmøllen ble lagt ned etter en eksplosjon i 1870.

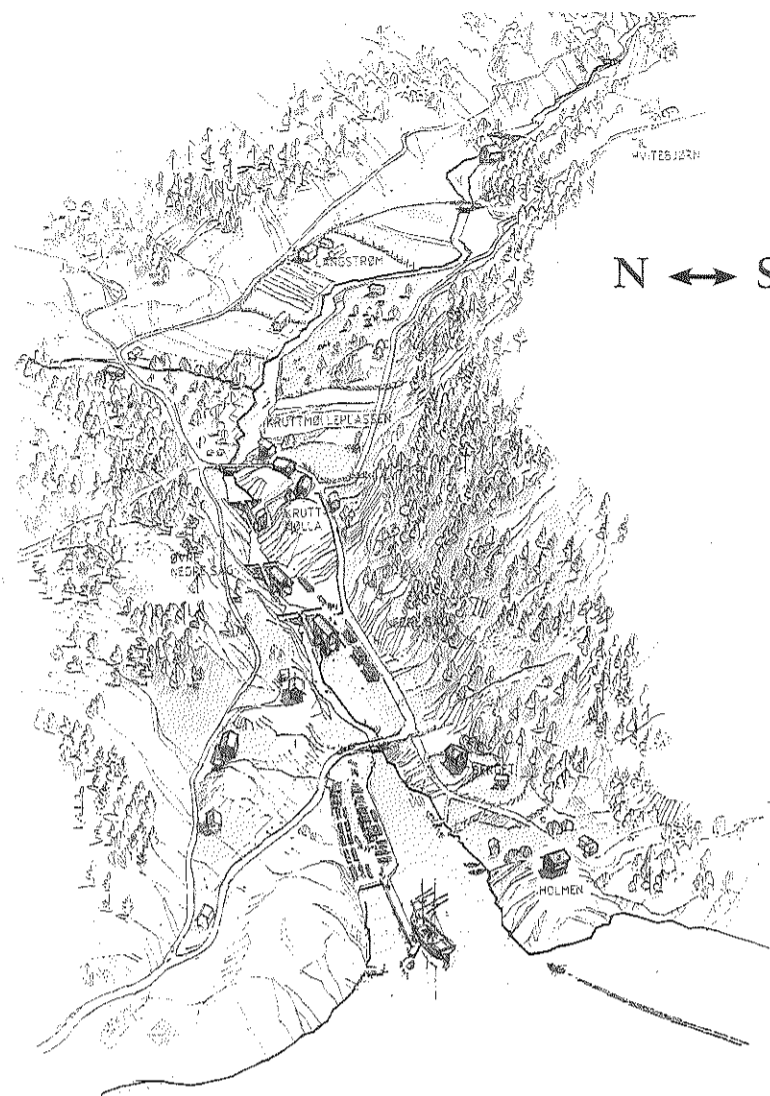
Bolighuset og bryggerhuset er fra 1800-tallet. Driftsbygningen er nok eldre. På Kruttmølleplass ble det i 1937 startet et verksted som 20 år senere flyttet til Hov i Land. Bedriften Edvardsen (Asbjørn) & Bakkerud (Hans) ble kjøpt opp og flyttet til Hov i Land på grunn av manglende muligheter for utvidelse. Møbelbedriften fra Ljansbruket var i realiteten starten på eventyret om kontormøbelgiganten Hov Dokka.

En gammel vei passerte Kruttmølleplass. Veitraseen, som trolig har hatt sin opprinnelse

Kruttmølleplass fra ca. 1930 (Foto: Skarpmoen).

fra mer enn 1000 år tilbake (oldtidsvei), ble oppgradert som ferdselsvei på 1700-tallet. Ved bredden av Gjersjøelva, rett nord for den gamle driftsbygningen, ser vi rester etter et brohode, som nok har vært overfartssted for veien, (se den trykte illustrasjonen av Gjesjøelvdalen på 1700-tallet). Veien kom nordfra Ljabru og Li gård, og førte sørøver forbi Hvitebjørn, Svartskog og til Nordby i Ås.

Tegning av Gjesjøelvdalen (1700-tallet).

Februar 2011

Kruttmølleplass (Saugsten) hadde sin dyrkningsjord sør for plassen og vest for elva (se tegningen). Jorden har vært dyrkningsjord frem til 1980-årene, da den ble tatt i bruk som opplagsplass for fritidsbåter for Oppegård Båtforening. Dyrkningsmarka øst for elva tilhørte Langstrøm, under Li gård, som også var i Ljansbrukets eie siden 1749.

Ved arveoppgjøret etter Ljansbrukt i 1940- og 50-årene ble det slektsgrenen Strøm som overtok Kruttmølleplass og marken på vestsiden av elven, sammen med området sørøver til og med øvre fall. I dag er Kruttmølleplass skilt ut som egen eiendom med Christian Strøm som eier.

Kilder:

Heftet *Kulturminner i Gjersjøelva*, ved Ragnhild G. Krogness.
Oppegård Leksikon ved Erik Ballangrud,
Oppegård Historielags hjemmeside.
Nedtegnelser over Gjersjøelvas beboere, ved Guri V. Håbjørg

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
5		1	2	3 ●	4	5	6 Samefolkets dag
6	7	8	9	10	11 ○	12	13 Fastelavn
7	14	15	16	17	18 ○	19	20
8	21 Kong Harald	22	23	24	25 ●	26	27
9	28						

Lienga (del av gnr/bnr 39/113)

Husmannplassen Lienga tilhørte Li gård, som ligger vest for Rosenholmveien, vis-a-vis Kolbotn gravlund, og med IBM som nærmeste nabo. Lienga lå vestenfor og litt ned i skråningen, på andre siden av Mastemyrveien. Husene er borte i dag. Det finnes bare grunnmurrester etter bolig-huset, og etter et uthus et par 10-metre sønnenfor (se bildet fra ca. 1930). Plassen lå rett ved et gammelt veifar som var veiforbindelsen mellom Kolbotn og Stubljan/Mosseveien fram til 1970-årene, da den nye Mastemyrveien ble bygget. Veien kan også ha vært et førreformatorisk veifar mellom Fløysbonn og Hvervenbukta (navnet har trolig sin opprinnelse i et veft som en gang lå i denne bukta). Veien er synlig fra krysset Mastemyrveien/Trollåsen og nord-vest-over i et par hundre meters lengde.

Plassen lå ved et veifar som var veiforbindelsen mellom Kolbotn og Stubljan/Mosseveien til den nye Mosseveien kom, (ca. 1930).

Bare rester av grunnmuren står igjen etter bolighuset. Bildet er tatt i vår tid.

Skraphandler Løsnes bodde på Lienga like før husene ble revet en gang på 1970-tallet. Før det var plassen utleid til familien Lier. Eier etter delingen av Ljansbruket i 1940-årene, var Lilly Tonga, til 1984, da Li gårds eiendommer vest for Mastemyrveien ble solgt til næringsdrift (Volvo). Området der Lienga lå,

Mars 2011

er i dag truet av ytterligere utbygging av næringsområdet.

Lienga hadde ca.35 mål innmark på flaten rett nedenfor bruket. Mastemyra ble dyrket opp i nyere tid. Grøftingen ble utført av eierne på Li gård, men opparbeidelsen og dyrkning av jorda, ble bortleid til eieren av Søndre Ås gård, beliggende i Oslo, rett nord for grensa. I dag ligger Mastemyr næringsområde med Kodak, Nora/Stabburet og Volvos bygninger, på eller like ved den gamle Mastemyra.

Kilder:

Databasen Askeladden

Samtaler med Pål Tonga og Fred Hallager Juul.

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
9		1	2	3	4 ●	5	6
10	7	8	9	10	11	12	13 ●
11	14	15	16	17	18	19 ○	20
							Vårjevndøgn
12	21	22	23	24	25	26 ●	27
13	28	29	30	31			

Prinfo KOLBOTN

A PART OF PRINFO COMMUNICATION GROUP

PRINFO KOLBOTN

Sofemyrveien 4 N-1412 SOFIEMYR

POSTBOKS 113, N-1411 KOLBOTN

TEL +47 66 89 29 80, FAX +47 66 80 80 26

Eiet av Haakon Arnesen AS

ORG.NR.: NO 910 272 918 MVA

www.prinfo-kolbotn.no

Sjødalenga (gnr/bnr 37/5)

Midt i skråningen mellom Sjødal oppe på Svartskogplataet, og Bunnefjorden, helt inntil Oppedgårds sydgrense mot Ås, finner vi den idylliske lille plassen, Sjødalenga. Stien som i dag forbinder plataet med sjøen og Sjødalstrand, går over tunet. Tunet er egentlig den tidligere dyrkningsmarken like øst for husene. Dette stelles i dag som en stor plen. (Se foto).

Statusen som husmannsplass opphørte i siste halvdel av 1800-tallet. Sjødalenga ble skilt ut som egen eiendom og overtatt av en slektning av eierne på Sjødal. Rundt 1900 kjøpte Karl Lund plassen. Siden har den vært i slektens eie. Jorden ble fortsatt dyrket av eierne på Sjødal i en periode over tiår inn på 1900-tallet.

Gården har i dag bolighus, låve, hønsehus og vedskjul intakt. Trolig er huse- ne fra 1800-tallet. De er vedlikeholdt utvendig, og til dels ombygd. Dette gjelder særlig låven og vedskjulet. Låven er nå innredet som soveplass for deler av en tre-generasjons eierfamilie. Bolighuset er påbygd og kledd med eternit-plater, slik mange hus ble på 1950- og 60-tallet.

Plassen fra 1900-tallet sett fra nord-øst.

Fotografiet er tatt på 1920-tallet med eierfamilien i forgrunnen

Det er ikke godt å si om Sjødalenga har vært husmannsplass i egentlig forstand. Årsaken er at det kan være vanskelig å se for seg hva slags arbeidstjenester, eventuelle husmenn kan ha gitt som ytelse til modergården Sjødal. Det kan for eksempel ha vært arbeidsoppgaver tilknyttet gruvedriften på 1700 - og 1800-tallet. En annen mulighet er at leietakere på plassen har hatt slike oppgaver. Sjødal jerngruve er lett tilgjengelig fra Sjødalenga. Det er lang avstand og vanskeligere tilgjengelighet fra gården.

Det er registrert beboere i de vanlige folketellingene på siste halvdel av 1800-tallet. I dag er det sønndatter av Karl Lund, Inger Marie Rognstad som eier plassen, og som benytter den som sommersted for seg selv og for to generasjoners etterkommerne.

Kilder:

Heftet "Sjødal – gårds- og slektshistorie", ved Willy Østberg.
Samtaler med nåværende eier.

April 2011

Fotografiet er tatt av den tidligere dyrkningsmarken som i dag stelles som en plen. Bilde tatt i 2010 fra sør-øst. Turstien mellom Sjødal og Sjødalstrand går over denne "plenen", fra bakerst i bilde og mot fotografen.

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
13					1	2	3 ●
14	4	5	6	7	8	9	10
15	11 ○	12	13	14	15	16	17 Palmesøndag Sommertid
16	18 ○	19	20	21 Skjærtorsdag	22 Langfredag	23 Påskeaften	24 1. påskedag
17	25 ●	26	27	28	29	30	
	2. påskedag						

Sandaas (gnr/bnr 43/276)

Sandaas var en liten husmannsstue under Vestre Greverud gård, som lå "et sted mellom plassen Østli og Frydenberg". Den hadde knapt berettigelse som plass, som det ikke hadde vært for at den lå ved det gamle veifaret mellom Korsveien og Flåtestad. Etter Svartedauen ble den kalt Kirkeveien. Trolig var veien også oldtidsvei (i bruk før reformasjonen). Sandaas lå der denne veien delte seg i alternative traseer, alt etter føreforholdene. Var det tørt, gikk ferdsele sørover, ned skråningen og over myra (senere jernbanen) mot andre siden. Var det bløtt, gikk ferdsele nordover, over "myrvollen" og opp over Bjørnemyr, for så å møte den andre traseen igjen i Flåtestadskogen, øverst i skråningen ned mot Gjersjøen og Flåtestad.

Ser man på terrenget i området, synes det naturlig at plassen må ha ligget nær krysset mellom dagens Tvedts vei (som må ha vært traseen for veien sørover) og Frydenbergveien. Kirkeveien fra øst er synlig i terrenget mellom Østli skole og opp mot denne plasseringen av Sandaas. Husmannsplassen Østli, like ved der Østli skole ligger, var dermed nærmeste nabo. Det var neppe snakk om noen stor jordvei som kunne brukes av husmannsfolket. Plassen Sandaas er for lengst borte. Slik var beskrivelsene for plassen inntil sommeren 2010, da

Dette er etter all sannsynlighet tatt på 1960-tallet. Kanskje ved en konfirmasjon.

disse rimelighetsvurderingene fikk oss i Historielaget til å se nærmere på husene i strøket. Og vips, der kunne eieren av Frydenbergveien 51, Terje Krogsrud, vise frem et etterpanelt og påbygd tømret våningshus

Kilder: Heftet Greverudgårdenes historie, ved Willy Østberg.

Samtaler med eier Terje Krogsrud.

fra plassens dager, og et innpanelt uthus, som vitterlig i tidligere tider hadde hatt et tilbygd fjøs.

Plassen er omtalt i folketellingen for 1875. Niels Olsen var husmann med jord på plassen. Han kom da fra plassen Myrvold like nordfor. Han hadde to sønner og en datter, og i tillegg hadde huslyden tatt til seg et legdelem fra fattigvesenet. Neste familie som bor på Sandaas er plassert der av fattigvesenet. I 1900 er det igjen en ny familie, med fem barn bosatt. Det er ikke en husmannsfamilie, de leier stedet. Mannen er banevokter ved jernbanen. I likhet med situasjonen andre steder langs Kirkeveien, var det antagelig ikke lenger behov for en ansatt med husmannsplikter, fordi trafikken langs veien hadde fortatt seg som følge av veiutbyggingen nord/sør. Trolig hadde husmannen en rolle i ansvaret for veivedlikeholdet.

Nåværende eier vet om Alfred Tvedt som eier på 1930-tallet, og at hans "mor Tvedt" også bodde i nabolaget før ham. En av disse har nok gitt navn til "Tvedts vei" som passerer eiendommen. Han kan også minnes at eiendommen ble kalt "Nedre Mikkeltorg", da i forhold til huset Mikkeltorg hundre meter lenger nord, som i sin tid huset butikk.

Mai 2011

Slik det ser ut i dag. Gammel-huset var fløyen til venstre.

Uthuset - fjøset var et tilbygd hus til høyre.

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
17							1 Offentlig høytidsdag
18	2	3 ●	4	5	6	7	8 Frigjøringsdag 1945
19	9	10 ○	11	12	13	14	15
20	16	17 ○ Grunnlovsdag	18	19	20	21	22
21	23	24 ●	25	26	27	28	29
22	30	31					

Bekkensten (gnr/bnr 32/2)

Ved siden av Ingierstrand og Bestemorstranda er Bekkensten det mest kjente begrepet langs Bunnefjordens østside. Den litt eldre generasjon kjenner Bekkensten godt som campingområde både før og etter krigen. Fra 1930-årene og helt frem til i dag har det vært et populært badested.

Bekkensten hadde både dampskipsbrygge og var i sin tid overfartssted til og fra Nesodden, for Oppegård-folk som skulle til og fra kirken. Også før den tid var Bekkensten overfartssted. Det var trafikk over Bunnefjorden fra Oldtidsveien. Folk kom fra innlandsbygdene og skulle østover mot grensen eller over vestfjorden til områdene som lå på den kanten av landet. Nesoddlandet var et sentralt knutepunkt for trafikk også den gang.

Samtidig med disse rollene har Bekkensten vært husmannsplass under Vestre Oppegård gård oppe på "Oppegaardshøiden", med roller som fergetjening og veiholdergård. En periode har det visstnok også vært drevet verthus på eiendommen, blant annet ved mor til Jørgen Stubberud, mannen som var en av dem som fulgte Roald Amundsen til Sydpolen.

Grunnstammen på huset som står der i dag, er fra slutten av 1600-tallet. Huset er dermed en av de aller eldste eksisterende bygningene i vårt område. Flyfotografier fra 1930-tallet viser at det står uthus på eiendommen 20-30 meter sør-øst for bolighuset. Steinsetteringer etter fundamentet synes så vidt i terrenget enda. På en bergknaus rett sør for der uthuset sto, står fortsatt en oppmurt vanntank. Trolig huset bruket bare noen få kyr og en hest.

Ser man isolert på jordveien nær husene, var plassen Bekkensten ikke særlig stor. Men det er

Dette bildet viser huset på Bekkensten, sett fra sør-øst.

I 1936 kjøpte Oslo kommune strandområdene langs Bunnefjorden, inkludert både Ingierstrand og Bekkensten. På 1990-tallet bekymret kulturver-

ner i Oppegård seg over at Oslo plasserte mistilpasset ungdom på Bekkensten. Huset er i dag ubebodd, og gresslettene er en populær badeplass.

Kilder:
Oppegård Leksikon (Historielagets web-side), ved Erik Ballangrud.
Follominne 1995, artikkel skrevet av Willy Østberg.

sannsynlig at det var Bekkensten som dyrket jordene oppover i dalføret mot øst, de områdene som senere ble brukt til campingplass.

Vi vet bare stykkevis om hvem som har bodd på Bekkensten. Kristen Kristensen bodde der med kone og syv barn i 1793. I 1830-årene bodde Ole Jørgensen på Bekkensten med sin familie, og i 1880-90-årene vokste Jørgen Stubberud, den tidligere nevnte polfareren opp på eiendommen. Plassen tilhørte Ljansbruket, som også eide modergården Vestre Oppegård på 1800- og 1900-tallet.

Bekkensten er i dag en populær badeplass.

Juni 2011

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
22			1 ●	2	3	4	5
				Kristi Himmelfartsdag			
23	6	7	8	9 ☾	10	11	12
		Unionsoppløsningen 1905				Pinseaftem	1. pinsedag
24	13	14	15 ○	16	17	18	19
	2. pinsedag						
25	20	21	22	23 ☾	24	25	26
		Sommersolverv		St. Hansaften			
26	27	28	29	30			

Kullebundbråten (gnr/bnr 40/2)

Kullebundbråten var for mer enn 350 år siden en husmannsplass under Kullebunden gård. Gårdsanlegget lå på høyden mellom dagens Solbråtanveien og Midtoddveien. Eiendommens grunn strakte seg fra Sønsterudveien (eldgammelt veifar mellom Fløysbonn og områdene østenfor, og Hvervenbukta ved Bunnefjorden), samt hele skråningen mot Kolvass (Kolbotnvannet) sørover til området ved nåværende Shell-stasjonen. I et arveoppgjør etter Peder Pederssøn Müller på Hvitebjørnbruket i 1708, er Kullebundbråten allerede egen gård. På 1760-tallet ble Kullebunden gård solgt, men eieren beholdt navnet "Kullebundbraaten".

Eier i 1765 heter Christian Anker. Ankerfamilien ble sittende som eiere av gården i ca. 100 år. Familien er eiere av flere storgårder i denne tiden. I 1860-årene bodde eieren, Morten Anker, på Kullebundbråten, sammen med "hans moder", en tjenestekar og to tjenstepiger. Han solgte gården i 1868. Bare et par år før hadde han gitt bort den tomten som senere ble Kullebundens første skole. Plassen Engersbråten (opprinnelig Kullebundengen) som lå rett øst for og en del høyere opp i terrenget, er utskilt fra Kullebundbråten. Anker solgte til Carl Nilsen i 1868, og senere

Bygningen sett fra Midtoddveien.

mindre uthus, samt et bolighus som inneholdt leiligheter, butikk og senere bedehus. Dette huset brant i 1956. På eiendommen mot vest, (Sørstrand) sto også en låve.

I dag er det bare bolighuset igjen av det opprinnelige gårdstunet. Huset er nå seksjonert i fire leiligheter.

Kilder:

Heftet "Kullebunden og Ormerud gård", ved Willy Østberg

Oppegård Leksikon, ved Erik Ballangrud (Oppegård Historielags web-side).

Dokumentasjon/skiftepapirer fra 1900-tallet – Oppegård kommunes arkiver.

Juli 2011

bærer beboerne, leietakere og eiere, navn som Thuesen, Rom, Dedekam og Petlitz.

Kullebundbraaten gård avga arealer både til jernbanen (1870-årene), og til veien mot sør (nå rv 152) tidlig på 1900-tallet. I 1908 solgte daværende eier av gården, Hans Gjersjø med flere, i alt 21 parseller – hvorav en parsell med selve gårdsanlegget, som får gnr 40 bnr 23, og navnet Solbraaten. Parsellen var på ca. 40 mål mellom jernbanen og Kolbotnvannet, og ble solgt til magistratsekretær E. Wyller, som igjen, fra 1910 utparsellerte resteiendommen i 13-14 tomter. Selve gårdsbygningen ble liggende på gnr/bnr 40/23. I 1950 er det H. Halsebø som eier det gjenværende gårdstunet.

Stoppestedet på jernbanen, som ble opprettet i 1939, ble kalt Solbråtan, etter det "nye" navnet på gården. Hele området, og veien forbi gården (Solbråtanveien) er oppkalt etter gården, men på folkemunne ble navnet "Kullebundbråten" brukt helt til jernbanestoppestedet ble etablert. Bolighuset står fortsatt, muligens ombygd og påbygd i 1940-årene. På eiendommen mot nord (Alfarhøy), sto en låve og flere

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
26					1 ●	2	3
27	4 Dronning Sonja	5	6	7	8 ●	9	10
28	11	12	13	14	15 ○	16	17
29	18	19	20 Kronprins Haakon	21	22	23 ●	24
30	25	26	27	28	29	30 ●	31
					Olsok		

Sæterdal (gnr/bnr 44/39)

Småbruket Sæterdal lå langt nord i det området som i dag omtales som Sætreskogen. Ikke langt overfor lå Slåbråten gård. I dag ender Bjerkeveien på det som var Sæterdals grunn. Sæterdal var aldri husmannsplass. Det systemet var borte på den tiden eiendommen ble skilt ut fra Sætrebråten nede ved Kongeveien i 1907.

Gården ble bygget opp av Karl Emil Engebretsen, gift med Ida Kristiansdatter fra Møllerstuen (Nedre Sætre). Materialene til husene skaffet han ved kjøp av en nedlagt mølle i laftet tømmer som sto i Tussebakken på Langhus. Han demonterte møllen og fraktet tømmeret til Sæterdal. Dette ble reisverk og basismaterialer i husene på den nye plassen. Bildene viser at det også måtte skaffes panelingsmaterialer til det flotte sveitserhuset som ble reist, og til murarbeidet for fjøset.

Noen stor innmark var det ikke på Sæterdal. Husdyrbesetningen på bruket var hest(er), noen kuer, gris og høner. Besetningen familien trengte for å livberge seg, ble etter hvert for stor for hva eiendommens forproduksjon kastet av seg. Karl høstet derfor inn fra flere eiendommer i området med store hager med mye gress, blant annet fra Lie i Skjervenveien, Holmsen i Fageråsveien, fra Fjell ved Tussevang, og Zeland på Langhus.

I 1954 overtok sønnen Lorentz småbruket. Han avvirket etter hvert husdyrholdet, bortsett fra hestene, som han fortsatt brukte til skogsdrift/tømmehugging som han utførte for skogeiere i området. Først i 1970- og 80-årene åpnet kloakkforholdene for utparsellering av brukets grunn til boligeiendommer. Alt som minner om småbruket Sæterdal er i dag borte.

Bildene viser at småbruket hadde romslig plass i hus og låve. Foran bolighuset sett fra sør-vest ser vi familien Engebretsen på 1960-tallet, med brødrene Reidar til høyre, og Johs til venstre. Bak huset til venstre ses taket på låven, og så vidt mellom trærne i hagen til høyre for huset skimtes husene på Slåbråten.

Siden småbruket ikke var fra særlig gammel tid, har det vært lite historisk påaktet i forhold til husmannsplassene Sætrebråten og Slåbråten i nærheten.

Kilder:
Bjørn Engebretsen og familien.
Bildene har vi fått låne fra familiealbumet.

August 2011

I albumet er dette bildet av fjøset ledsaget av teksten "Leif og Turid på Sæterdal hos farfar og farmor".

Familiebilde fra Sæterdal.

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
31	1	2	3	4	5	6 ●	7
32	8	9	10	11	12	13 ○	14
33	15	16	17	18	19	20	21 ●
34	22	23	24	25	26	27	28
35	29 ●	30	31				

Kronprinsesse
Mette-Marit

Øvre Ormerud (gnr/bnr 38/2)

Øvre Ormerud var opprinnelig en del av Ormerud gård. Beskrivelser av grensene for Ormerud gård etter at virkningen av Svartedauen var over, favner områder som Øvre Ormerud lå på. I første halvdel av 1700-tallet eide Ljansgodset store gårds- og jordbruksarealer i Oppegård, blant annet gårdene Kullebunden og Ormerud. Vi vet at Gunder Hansen kjøpte en eierandel av Øvre Ormerud fra Ljansbrukets Antoni Müller i 1741. Da hadde etter all sannsynlighet Øvre Ormerud allerede vært eget bruk en periode. Den var opprinnelig husmannsplass under Ormerud, og trolig kalt Ormerudbråten, og lå på flaten like sør for der Tårnåsen senter ligger i dag.

I 1749 ble vesentlige deler av Ljansgodsets eiendommer solgt på auksjon. Øvre Ormerud ble kjøpt av Henrik Christensen. Etter mange eierskifter i 1750- og 60-årene kommer Øvre og Nedre Ormerud igjen under en eier. På denne tiden er veien som vi i dag kaller Kongeveien bygget, og det transporteres varer og mennesker langs veien. Trolig var Øvre Ormerud veiholdergård allerede på det tidspunktet, strategisk plassert som den var midt mellom Prinsdal gård og Fløysbonn gård. Trolig inntok Øvre Ormerud etter hvert en mer og mer dominerende rolle i forholdet mellom Øvre og Nedre Ormerud. Tidlig på 1800-tallet bor eieren av begge gårdene, Jacob Jacobsen Ormerud, på Øvre Ormerud. Han solgte gårdene, men ble likevel boende på Øvre Ormerud til han døde i 1841. Fra 1830-årene skifter igjen Ormerud-gårdene eiere flere ganger, men det synes å være Øvre Ormerud som fortsatt er dominerende av de to

Tegning av gården med bygningene på 1930-tallet ved Erik Ballangrud.

mangeårige håndballkaptein og landslagsspiller, Hans-Jacob Augestad er oppvokst på gården. I 1950-årene solgte Augestad grunn fra gården til fabrikkbygget Sætre Kjeksfabrikk, og i 1960-årene utparsellerte han tomter i skråningen ned mot Ormeruddalen, senere kalt Augestad-grenda.

På slutten av 1960-årene ble eiendommen ekspropriert, og bygningene, unntatt "rødstua" og bolighuset ble revet. Jappe Augestad flyttet ut i 1973, og bolighuset ble revet ikke lenge etter. I

dag er Tårnåsen senter bygget delvis på gårdstunet etter Øvre Ormerud, den store boligblokken står der låven i sin tid sto. Det eneste synbare etter gården i dag, er ei murt trapp mot vest, og noen steinmurer like ved.

Kilde: Heftet Kullebund og Ormerud gård, av Willy Østberg.

Oppegård Leksikon, ved Erik Ballangrud
Samtale med "Jappe" Augestads sønner, og andre beboere i området.

gårdene. Ved eierskiftet i 1934 er plassen Høyås nevnt som del av gården Øvre Ormerud. Likeså to små plasser, kalt Langebroe og Jomfrubråten. De opphørte allerede i 1820-årene, og det finnes ikke spor etter dem i dag.

Nedre Ormerud blir en periode kalt Vestre Ormerud, og Øvre Ormerud har periodevis navn etter eierne, blant annet Mørch og Augestad. De fleste kjenner i dag gården som Augestad gård, siden Augestad var eiere fra 1934 til 1970-årene. I 1950 heter eieren Anders Augestad, og i 1960-70-årene Jacob "Jappe" Augestad. Kolbotns

To bilder av bolighuset i 1970-årene (det ene viser huset under riving).

September 2011

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORS DAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
35				1	2	3	4 ●
36	5	6	7	8	9	10	11
37	12 ○	13	14	15	16	17	18
38	19	20 ●	21	22	23	24	25
39	26	27 ●	28	29	30	Høstjvndøgn	

Sønsterud (gnr/bnr 49/5)

Husmannsplassen Sønsterud tilhørte Fløysbonn gård. Navnet har sannsynligvis sin opprinnelse fra da stedet var den søndre (sønste) plassen som tilhørte gården. Fløysbonn gård, og dermed Sønsterud tilhørte Aker herred inntil herredet ble nedlagt i 1947. I likhet med modergården, tilhørte Sønsterud Ljansbruket ved brukets arveoppgjør i 1940- og 50-tallet. Det er etterkommere av ansatte ved Ljansbruket som har eid Sønsterud siden. Beboere har siden skiftet vært familien Kristiansen, etterkommere etter skogfullmektig Christian Johannesen.

Gården ligger øst for Kongeveien, 2-300 meter sør for idrettsplassen på Sofiemyr. Plassen har det vesentligste av jordveien sin langs bekken øst for plassen. Grunnstammen i bolighuset er fra 1876. Huset lå opprinnelig lenger sør langs veien, men ble flyttet nordover til nåværende beliggenhet rundt 1860, og er siden

Bilde viser uthusene sett fra vest (Kongeveien 1968).

jernbaneundergangen ved Oppegård stasjon, skiftet navn til Kongeveien for 30 – 40 år siden. De historiske realitetene tilsa at veien måtte døpes om.

Det var vitner fra Den Fredrikshaldske Kongevei som passerte forbi Sønsterud. Husmannsfolket på Sønsterud var nok vitne til Karl XII's hær ved passeringen sørover, etter forsøket på å ta Akershus festning i 1716. Like øst for gården, langs bekken over innmarka på gården, gikk i sin tid også Oldtidsveien.

Den er skiltet nord for Sønsterud, og påvist ved metall søking over innmarka. Det er også stor sannsynlighet for at Kirkeveien nordfra og mot kirken på Oppegård (Gerdaruda/Svartskog) skilte lag med Oldtidsveien her.

Trolig var Sønsterud – sammen med modergården Fløysbonn, og den andre husmannsplassen, Ødegården – de siste brukene i Oppegård som fikk installert elektrisitet. Eiendommene, som da til-

Bilde viser bolighuset på Sønsterud trolig tidlig på 1900-tallet.

hørte Akers herred, lå slik til at Aker ikke hadde funnet det praktisk å strekke ledninger hele veien gjennom skogen fra nord. Det tok ikke lang tid etter at Sønsterud var en del av Oppegård før også den nye delen av kommunen hadde fått strøm.

Kilder:

Oppegård Leksikon, ved Erik Ballangrud (Oppegård Historielags hjemmeside).

Samtaler med representanter fra eierfamilien.

påbygget og ombygget til mer moderne utseende. Et bryggerhus rett bak nåværende bolighus, og et lite uthus som står igjen på åkerholmen sør for gården, er trolig også fra siste del av 1800-tallet, men begge er i ferd med å forfalle. På åkerholmen lå for øvrig alle uthusene på gården, se bilde, (sett fra sør).

Sønsterud ga i sin tid navn til Sønsterudveien, men denne delen av veien, fra Landerudsenteret og ned til

Dette er plassen sett fra sør. Bilde er etter all sannsynliget tatt rundt 1930.

Oktober 2011

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
39						1	2
40	3	4	5	6	7	8	9
41	10	11	12	13	14	15	16
42	17	18	19	20	21	22	23
43	24	25	26	27	28	29	30
	FN-dagen						Sommertid slutt
44	31						

Denne kalenderen er i sin helhet designet og produsert av

Ole Deviks vei 30, 0666 Oslo
Telefon: 23 19 40 60 • Telefax: 23 19 40 61
E-mail: post@haakon-arnesen.no

Lerskallen (Tidligere: gnr/bnr 33/2 - 1984: del av 33/1 - 2010: del av 33/7)

Lerskallen var husmannsplass under Østre Oppegård så lenge husmannsrollen besto. Normalt ble gårdene skilt ut når denne rollen opphørte. Det har ikke skjedd med Lerskallen, som helt opp til våre dager har vært eid av eieren av Østre Oppegård gård. Ifølge folketellingene i 1865 og i 1875 bodde husmann Hermann Nilsen med kone og 6 barn på plassen. Når Peder Hansen er ført opp som eier av Lerskallen i 1886, så dreier det seg altså om eieren av Østre Oppegård. I 1900 var det nye beboere på Lerskallen, nemlig husfar, møller og dagarbeider Johan Andersen, og kona Gunda, begge fra Høland, med 2 barn. Tittelen kan tyde på at husmannsrollen fortsatt var aktiv, og at rollen besto i arbeid på en av Ljansbrukets møller i Gjesjøelvdalen.

Navnet Lerskallen (uttales Lærskallen) var ikke sjeldent navn på plasser på Østlandet. Skalle skal ha vært betegnelse på en tørr og steinet forhøyning i terrenget. Det kan passe bra på Lerskallen,

Dette bilde er tatt i oktober 2010,

senere Tidemand Johansen er eiere på Østre Oppegård i årene etterkrigen. Tor Engh var leietaker på Lerskallen fra 1940-tallet til ut på 1970-tallet. Byggmester Brudevold hadde kjøpt Østre Oppegård med tilhørende plasser,

Kilder:

Folketellingene.

Samtaler med familien Engh og Tor Bredal.

Kommunikasjon med nåværende eier

Svein Harald Tjernæs

blant annet Lerskallen, allerede på slutten av 1950-årene, med tanke på storstilt boligutbygging. I påvente av framdrift i byggesaken, ble plassen fortsatt leid ut. Blant annet har Annemari Vesla Engh vært leietaker på plassen. I de siste 20 – 30 år har både DNB Nor og OBOS vært eiere.

I dag eies Lerskallen av Svein Harald Tjernæs på Dahl gård, som kjøpte innmarka og en del skog både på Østre og Vestre Oppegård, da OBOS i 2009 ble pålagt å selge de arealene som ikke var omfattet av utbyggingsplanene. Plassen er fortsatt beboelig, og fortsatt gjenstand for utleie, selv om den har vært lite brukt de siste par årene. Huset er lite endret siden 1940-årene. Også et mindre uthus står som før.

November 2011

som ligger på en høyde i terrenget over det som var brukets dyrkningsflate mot øst, i dalsøkket like nord for brua på Roald Amundsensvei over E18. Før E18 ble anlagt i 1970-årene, gikk veien gjennom plassens dyrkningsmark. E18 beslagla det meste av plassens innmark, som altså fikk vesentlig redusert dyrkningsmark etterpå. De siste tiårene har disse små restjordene ikke vært dyrket.

Både under og etter krigen er Ragnhild og Frank Johansen leietakere, mens Lizzie T. Johannessen og

Dette bildet er tatt fra en vinkel som viser eiendommen fra tidligere Roald Amundsen vei mot vest. E18 går i dag over innmarka.

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
44		1 Allehelgensdag	2 ☾	3	4	5	6
45	7	8	9	10 ○	11	12	13
46	14	15	16	17	18 ☾	19	20
47	21	22	23	24	25 ●	26	27 1. søndag i advent
48	28	29	30				

Dalstua under Dal gård (gnr/bnr 46/1)

Dalstua ligger på Svartskog vest for Gjersjøen. I over 7500 år har det vært mennesker på området. Det kan jo være litt interessant å vite at vannet har gått opp dit gården ligger i dag.

Skriftlige kilder om livet på Dalstua har vi først fra 1700-tallet. De forteller om dåp, konfirmasjoner, ekteskap og død. Folketellingen fra 1801 forteller Morten Olsen (45), husbonde, bonde og gardbeboer som er gift med Marthe Christensdatter (60). I 1865 forteller folketellingen om Peder Larsen (65) og konen Marie Bergersdatter som begge kommer fra Høland, på Dalstua bodde også den ugifte datteren Rebekka Pedersdatter (24). De tre måtte dele husvære med Ole Samuelson (34), husfader, bruker av plassen og hans jevngamle kone Marte Pedersdatter. Begge to født i Ås. Historien forteller også om en datter på 3 år.

Folketellingen fra 1875 viser at svensken Karl Svensen

Anna Bolette Andressen, Martin Andressen Dalstua og Signe Skjerstad (født Andresen).

sen allerede i 1876.

Da "husfader, husmann og arbeider" August Andressen og familien bosetter seg på Dalstua i 1899 skjedde det noe. August fra Spydeberg og Anne Bolette slår seg til. Bilder forteller om August og konen Anne Bolette med både døtre, barnebarn og hest. De får barna Martin, Anton, Gustav, Hans, Anna, Sigrid og Gunda. I motsetning til de andre født i Oppegård. Det er hennes fødselsadresse som er begrunnelsen for å tro at den sannsynlige innflyttingen var året før de tyvende århundre, i 1899.

Vi nærmer oss vår tid når Martin Andressen Dalstua overtar i 1930. Martin ble enkemann med tre sønner, før han i 1940 finner den 46 år gamle Oslo-jenta Signe Skjerstad (født Andresen). Martin bringer oss inn i moderne tid. Han er en vel ansett mann på Svartskog. Solide Martin har ansvaret for flere hus, blant annet huset tilhørende Per Eng fra Skjærvika bygd på toppen av Sandvadbakken. Et av sporene et-

Dalstua før 1948.

ter Martin er huset hvor barnebarnet Lasse Andresen bor, Roald Amundsens vei 152.

I 1970 flyttet Andresen ut fra Dalstua. Etter den tid ble det bare leid ut til sommergjester. På 1980-tallet kom Rolf Olstad inn som fast leietager, og han bor fortsatt på stedet med de lange tradisjonene. De menneskene som har kommet og gått i større tempo enn hva som ofte har vært vanlig.

Kilde: Bjørn Lunder

(33) fra Dalsland i Sverige med sin kone Thorine Hansdatter (32) og deres felles datter Mathilde Karlsdatter. Svensken hadde tydeligvis vært på frierferd i Ås, der Thorine var hjemmehørende. Slik fortsetter folketellingen med navn etter navn.

Det som preger Dalstua er at det stadig flytter folk ut og kommer nye inn. Blant annet kan vi nevne at kirketjener Johann Pettersen bodde på stedet sammen med kone Berthe Marie fra Trøgstad og deres mange barn født i Oppegård. Det tyder på at de var på plas-

Hverdagsliv på Dalstua.

Desember 2011

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG	LØRDAG	SØNDAG
48				1	2 ○	3	4
49	5	6	7	8	9	10 ○	11
50	12	13	14	15	16	17	18 ●
51	19	20	21	22	23	24 ●	25
		Vintersolverv				julaften	1. juledag
52	26	27	28	29	30	31	
	2. juledag					Nyttårsaften	

Oppegård Historielags kalendere

Ta vare på kalenderne våre. De er historiske dokumenter som du kan bruke senere.

Har du ikke full serie er dette den komplette oversikten:

1990: Oppegård kommune 75 år 1915-1990.

1991: Diverse gamle bilder.

1992: Husmannsplasser (kun kopiutgave)

1993: Gjersjøen.

1994: Smaalensbanen – om jernbanen gjennom hele bygda.

1995: Oppegård - også en kystkommune. (Kun kopiutgave).

1996: Gamle Mossevei - hovedveien mot sør.

1997: Skolene i bygda.

1998: Postkort og posthistorie fra Oppegård.

1999: Idrettslivet i kommunen.

2000: Et tilbakeblikk.

2001: Ingen kalender utgitt.

2002: Det mangfoldige foreningslivet. (Kun kopiutgave).

2003: Husene som forsvant. (Kun kopiutgave)

2004: Næringslivet i bygda.

2005: Gjersjøvassdraget.

2006: Ingen kalender utgitt.

2007: Butikkene som forsvant.

2008: Kommunevåpenets 17 middelaldergårder.

2009: Dagliglivets kulturminner.

2010: Gamle Hus i Oppegård

I tillegg til overnevnte kalendere har vi også for salg: Tidligere utgaver av Follominne årbok for Follo Historielag. Historisk skrift nr. 1: Dr. Fr. Müller (senior). Dagbok fra april til august 1940. (Kun kopiutgave). Historisk skrift nr. 2: Hellerastens historie. Henvisning til Kjell Dybdahl på telefon 66 80 95 05.

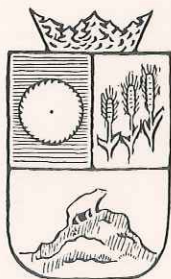
Kalender 2010

OPPEGÅRD
HISTORIELAG

Gamle hus i Oppegård

OPPEGÅRD
HISTORIELAG

Bli medlem: Bruk vedlagt giro

Se også vår hjemmeside: www.oppegaard-historielag.org

Så ble det kalender i år også

Oppegård har et landskap som kan karakteriseres som opp og ned mellom hovedstaden og flatbygdene i Follo.

Den største gården i Follo sies å være Søndre Oppegård på Svartskog. Sammenlignet med andre storgårder i Follo blir den vel ikke så stor. Når det er sagt er det viktig å understreke at overgangen mellom de største gårdene i vårt område, og de minste "plassene" var ganske stor. Det var stor forskjell på levekårene for "gårdsfolket" og plassbeboerne. En plass hadde litt dyrkningsmark rundt husene. Det var gjerne nok til et par kuer, noen griser, en sau eller to og kanskje en hest.

De fleste av dem dyrket trolig i tillegg noen småflater i nærheten. Er du i nærheten av en slik plass, er det ikke usannsynlig at du kan se gamle dyrkningsflater i skogbunnen. Disse var en del av plassenes næringsgrunnlag, men tatt ut av bruk når bedre tider meldte seg og annet næringsgrunnlag tok over. Det er mye av disse småflatene i Oppegård, se deg rundt når du er ute i skogen. Du vil ganske sikkert oppdage noen.

En takk til deg som leser og en takk til alle som har muliggjort årets kalender.